

Natuurtoets Made Prinsenvolder

onderzoek naar beschermde natuurwaarden

projectnr. 170722
revisie 02
mei 2009

Auteur(s)
Raoul Rademakers
Luc Koks

Opdrachtgever

WSG
Postbus 112
4930 AC GEERTRUIDENBERG

datum vrijgave	beschrijving revisie 02	goedkeuring	vrijgave
4 mei 2009	def. woningaantal	drs. L. Koks	ing. H.M. Koerselman

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	3
1.3	Werkwijze	3
2	Gebiedsbeschrijving	5
2.1	Huidige gebiedskenmerken	5
2.2	Bureaustudie natuurwaarden	5
2.3	Veldbezoek	5
2.4	Waargenomen en te verwachten beschermde soorten	9
3	Toetsing effecten planontwikkeling	10
3.1	Voorgenomen ingreep	10
3.2	Consequenties per soortgroep	10
3.2.1	Zoogdieren	10
3.2.2	Amfibieën	11
3.2.3	Vogels	11
3.2.4	Planten	12
3.2.5	Overig beschermde soorten	12
3.3	Conclusie	12
3.4	Zorgplicht	12
4	Tot slot	13
4.1	Voorbehoud	13

1 Inleiding

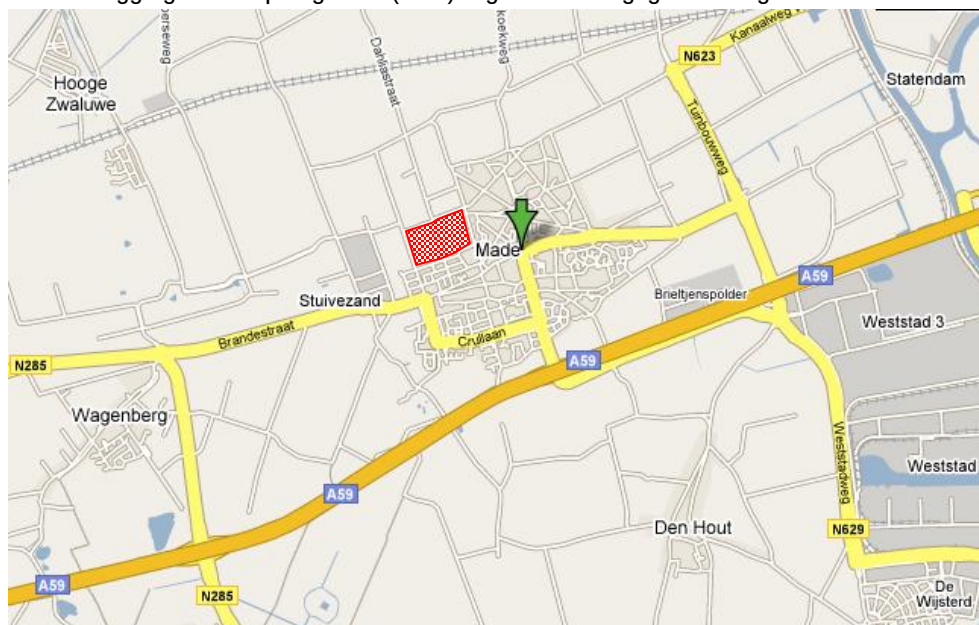
1.1 Aanleiding

WSG is voornemens om in het plangebied Made Prinsenvolder nieuwbouw in de vorm van 194 woningen te realiseren. Om het gebied bouwrijp te maken zal een groot aantal ruimtelijke ingrepen moeten plaatsvinden.

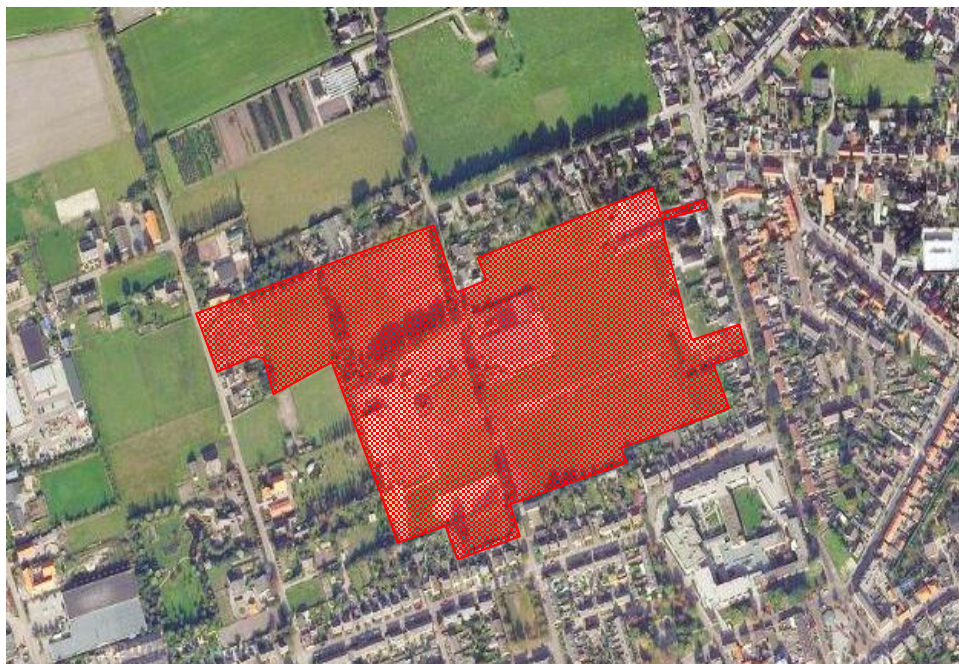
Vanuit de huidige natuurwetgeving is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van de in het projectgebied mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden.

Het gebied bevindt zich niet in of nabij een Speciale Beschermingszones (SBZ), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn of binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Het project dient dan ook alleen te worden getoetst aan strijdigheden met de Flora- en faunawet.

In het kader van deze wetgeving heeft Oranjewoud een natuurtoets verricht naar de voorkomende, dan wel te verwachten beschermde planten- en diersoorten binnen het plangebied. De ligging van het plangebied (rood) is globaal weergegeven in figuur 1.



Figuur 1: Overzichtskartaal van het plangebied



Figuur 2: Luchtfoto en ligging van het plangebied

1.2 Doel

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de huidige Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep in het betreffende gebied op de (strikt) beschermde soorten?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en eventueel bestaande inventarisatiegegevens (via provincie, gemeente, plaatselijke natuurorganisaties, PGO's etc.) is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Bij het Natuurloket is gecontroleerd of aanvullende (actuele) gegevens verkregen kunnen worden.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige gebiedskenmerken

Het plangebied bevindt zich binnen de kilometerhok(ken) x:319/y:0409; x:319/y:410 en heeft een oppervlakte van circa 8,7 ha. Het gebied wordt begrensd door woningen en tuinen en is momenteel grotendeels in gebruik als paardenmanege. De bijbehorende stallen en gebouwen zullen gesloopt moeten worden. Er zijn een aantal groensingels aanwezig die het gebied een kleinschalig karakter geven. Mogelijk zullen deze deels of geheel moeten verdwijnen.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet en maakt geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Ook zijn er in de omgeving geen beschermde gebieden aanwezig waarmee het plangebied een (eco)hydrologische relatie heeft.

2.2 Bureaustudie natuurwaarden

Uit de resultaten van het Natuurloket blijkt dat het de betreffende kilometerhokken recent goed onderzocht zijn voor de soortgroep vaatplanten. Er is één beschermde soort en één Rode lijst soort van deze soortgroep aangetroffen. De zoogdieren zijn niet tot slecht onderzocht (0-2 strikt beschermde soorten en 0-2 habitatrichtlijn soorten). Broedvogels zijn niet tot goed onderzocht (0-31 strikt beschermde soorten en 0-6 soorten van de Rode Lijst). De overige relevante soortgroepen zijn niet recent onderzocht. Naar aanleiding van deze eerste resultaten van het Natuurloket zijn geen gegevens opgevraagd.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in de kilometerhokken betekent niet dat deze soorten zich ook binnen de grenzen van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het veldbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

2.3 Veldbezoek

Het plangebied is bezocht op 28 februari 2007 en 8 maart 2007. Hieronder wordt kort aangegeven wat de bevindingen zijn.

Het grootste gedeelte van het plangebied is in gebruik als paardenmanege. Ongeveer 80% van de oppervlak bestaat uit weiland voor de paarden of is in gebruik als springbak. De helft van dit weiland is niet of nauwelijks begroeid. In dit gedeelte bevindt zich een laagte die in periodes met veel neerslag onderloopt. Amfibieën zijn echter niet eerder waargenomen in het plangebied. (Mondelinge mededeling)



Foto 1: weiland met springbak.



Foto 2: onbegroeid weiland.

Het weiland wordt gekenmerkt door algemene kruidensoorten van droge tot vochtige vegetaties als grassen (raaigras), hondsdrif, kruipende boterbloem, zachte ooievaarsbek, paardebloem en witte klaver.

De te slopen gebouwen zijn in potentie verblijfplaatsen voor vleermuizen in de vorm van spouwmuren, daklijsten en betimmeringen. Dergelijke elementen met geschiktheid voor vleermuizen zijn in de te slopen woning veelal niet aangetroffen. Ook werden er geen sporen van vleermuizen waargenomen. In principe is nooit met zekerheid aan te geven dat geen vleermuizen aanwezig zullen zijn. In dit geval wordt de kans op vleermuisverblijfplaatsen zeer klein geacht. De groensingels in het plangebied zijn geschikt als vliegroute en foerageergebied voor verschillende vleermuissoorten.



Foto 3: gebouwen (stallen)

Tijdens het veldbezoek van 8 maart 2007 zijn geen nesten van zwaluwen gevonden in de gebouwen (stallen). De gebouwen zijn ook gecontroleerd op geschiktheid voor uilen. Er zijn echter geen geschikte nestlocaties of braakballen gevonden.

Langs de Dahliastraat en als afscheiding rond de springbak staan groensingels, eiken met in de ondergroei struiken (struweel), jonge bomen en een kruidlaag met algemene plantensoorten. Deze singels zijn geen beschermde landschapselementen. In één van deze

groensingels hangt een nestkast voor steenuilen. Het struweel onder de nestkast is gecontroleerd op braakballen.



Foto 4: groensingel met nestkast



Foto 5: nestkast steenuil

Daarnaast is het weiland langs de randen en de groensingels een geschikt leefgebied voor diverse algemene muizensoorten en spitsmuizen, zoals bosmuis (overal waar dekking is), veldmuis (kort gras- of akkerland), rosse woelmuis (o.a. dicht struik- en/of kruidlaag en hagen), bosspitsmuis (o.a. graslanden en struwelen), huispitsmuis (o.a. ruigtevegetaties en hagen). In het grasland zijn molshopen en muizenholletjes aangetroffen. De egel en het konijn gebruiken het grasland en met name het struweel met ondergroei als nachtelijk foerageergebied. De wezel en hermelijn zijn niet waargenomen en worden incidenteel verwacht.



Foto 6: Groensingel Dahliastraat.

In de bovengenoemde beplanting leeft een beperkt aantal beschermde diersoorten. In het struweel kunnen struweelvogels foerageren en broeden. Hierbij valt o.a. te denken aan de merel, zanglijster, vink en winterkoning.

2.4 Waargenomen en te verwachten beschermde soorten

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de tijdens het veldbezoek vastgelegde biotopen is een inschatting gemaakt van de beschermde soorten die in het plangebied te verwachten zijn dan wel tijdens het veldbezoek ook zijn waargenomen (of sporen ervan). Deze soorten en hun beschermingsregime zijn opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: beschermde en Rode lijstsoorten langs de alternatieven.

Soort		Beschermingsstatus		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn bijlage II/IV;	Rode lijst (nov. 2004)
Zoogdieren				
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	X1	-	-
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	X1	-	-
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	X1	-	-
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	X1	-	-
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	X1	-	-
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	X1	-	-
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	X1	-	-
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	X1	-	-
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	X1	-	-
Mol	<i>Talpa europea</i>	X1	-	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	X3	IV	-
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X3	IV	-
Amfibieën				
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	X1	-	-
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	X1	-	-
Vogels				
Merel	<i>Turdus merula</i>	X2	-	-
Roek	<i>Corvus frugilus</i>	X2	-	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	X2	-	-
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	X2	-	-
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	X2	-	KW
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	X2	-	-
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	X2	-	-
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	X2	-	-
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	X2	-	-

Verklaring afkortingen in kolommen:

X = soort is beschermd krachtens de Flora- en faunawet
beschermingsregime AMvB art. 75

KW = Kwetsbaar

1 = soort tabel 1

2 = soort tabel 2

3 = soort tabel 3

3 Toetsing effecten planontwikkeling

Uit de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied enkele beschermde en soorten zijn te verwachten. Per aanwezige beschermde soortgroep worden hieronder kort de consequenties en mitigerende maatregelen aangegeven.

3.1 Voorgenomen ingreep

WSG is voornemens om in het plangebied Made Prinsenvolder nieuwbouw in de vorm van 194 woningen te realiseren. Om het gebied bouwrijp te maken zal vrijwel de hele oppervlakte worden vergaven. De graafwerkzaamheden zullen ten behoeve van de aanleg van ontsluitingswegen, riool, woningbouw en openbaar groen worden uitgevoerd. Naast deze werkzaamheden zullen ook een aantal gebouwen gesloopt moeten worden. In het plangebied zijn een aantal groensingels aanwezig die als gevolg van de werkzaamheden of door aanpassing van de functie wellicht moeten verdwijnen.

3.2 Consequenties per soortgroep

3.2.1 Zoogdieren

De werkzaamheden zoals graafwerkzaamheden maar ook het verwijderen van de groensingels kunnen schade veroorzaken aan algemene muizensoorten en spitsmuizen. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van allen in kolonies. Door deze solitaire levenswijze, het betrekkelijk kleine oppervlak aan biotoop en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Effecten op kleine zoogdieren zoals muizen kunnen worden beperkt door de bouwactiviteiten gefaseerd uit te voeren. Dit houdt in dat eerst de vegetatie zo kort mogelijk wordt gemaaid of verwijderd, alvorens in een later stadium bouwrijp te maken. Het hierdoor eerst minder geschikt gemaakte leefgebied kan dan tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten. Ten aanzien van deze soorten geldt dat ze niet tijdens de winterslaap mogen worden verstoord door het verwijderen van vegetatie. Dat betekent dat vegetatie in de periode van eind september tot half november zou moeten worden verwijderd. Deze bepaling komt voort uit de 'algemene zorgplicht' zoals die in de Flora- en faunawet is beschreven (zie 3.4).

Grotere zoogdieren, als de hermelijn, wezel, konijn en egel hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leefgebied aanwezig voor deze soorten. Ook de mol zal het gebied mijden na aanvang van de werkzaamheden. Effecten op populatieniveau van deze soorten worden niet verwacht.

Om het onbedoeld doden van egels te voorkomen is het raadzaam om voorafgaand aan het verwijderen van vegetatie zoals de groensingels, het plangebied te controleren op eventueel aanwezige egels. Indien egels worden aangetroffen, kunnen ze worden verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving.

Effecten op vleermuizen zullen zeer beperkt zijn, omdat geen vliegroutes worden doorsneden en geen verblijfplaatsen worden verwacht. Tijdelijk verlies van foerageergebied heeft geen effect op de instandhouding van de soort. In de directe omgeving van het plangebied is voldoende foerageergebied aanwezig zodat geen effect door verlies aan foerageergebied wordt verwacht

De gunstige staat van instandhouding van de zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

3.2.2 Amfibieën

Bij afwezigheid van (natuurlijk) water in het plangebied worden weinig amfibieën verwacht. Het is mogelijk dat enkele soorten het plangebied als landbiotoop gebruiken. Het gaat hier dan met name om de gewone pad en bruine kikker. Indien deze amfibiesoorten worden aangetroffen, kunnen ze eenvoudig worden opgepakt en verplaatst naar een geschikt biotoop. Het gaat hier om algemeen voorkomende soorten in Nederland, waarvoor inmiddels een vrijstelling geldt, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

De gunstige staat van instandhouding van algemene amfibieënsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

3.2.3 Vogels

Tijdens het bezoek is gebruik van de nestkast door de steenuil niet vastgesteld. Gebruik als voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen valt echter niet uit te sluiten (zie bijlage 1, artikel 11). Om deze reden wordt voorgesteld om buiten het broedseizoen de nestkast te verplaatsen naar een voor deze soort geschikt biotoop in de nabije omgeving.

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend voor het verstoren van (broed)vogels worden verstoord.

De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen beperkt zijn. Effecten zijn er alleen als de werkzaamheden plaats vinden in het broedseizoen. Indien de sloop en bouwwerkzaamheden in de periode september - maart aanvangen is sprake van een permanente verstoring, voordat vogels tot broeden komen. Door deze verstoring zullen broedvogels het plangebied mijden als broedplaatsen. Conform de zorgplicht (zie 3.4) is het van belang om vóór het broedseizoen, indien noodzakelijk, struweel en vegetatie te verwijderen. Hierdoor zijn er geen effecten op (broed)vogels tijdens het broedseizoen.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen aanvangen.

3.2.4 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet geschikt zijn.

3.2.5 Overig beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden.

3.3 Conclusie

Kort samengevat is het resultaat van de inspectie dat zich in het plangebied geen strikt beschermde dier- of plantensoorten bevinden die de voorgenomen sloop van de bestaande woning en nieuwbouw wezenlijk kunnen beïnvloeden. In het kader van de ruimtelijke onderbouwing zijn er vanuit flora en fauna geen belemmeringen voor de bestemmingswijziging.

Sinds de inwerkingtreding van het Vrijstellingsbesluit geldt voor de groep van algemene soorten een vrijstelling van de ontheffingsplicht. De aangetroffen en verwachte soorten in het plangebied die effecten ondervinden van de voorgenomen ingreep vallen onder deze groep van algemene soorten. Er hoeft dan ook geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor uitvoering van de werkzaamheden.

3.4 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, als bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

4 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Eenmalig onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik van het terrein en de marginale natuurwaarden zijn de risico's op verstoring van beschermde soorten minimaal. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van deze rapportage kunt u contact opnemen met onze ecologisch adviseur Raoul Rademakers (0162 - 487390) van ons bureau.

4.1 Voorbehoud

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden en literatuuronderzoek. Deze gegevens geven geen garantie dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen (andere) beschermde soorten worden waargenomen. Natuur is vaak verrassend. Om de risico's zo veel mogelijk te verkleinen wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden het terrein te controleren op de aanwezigheid van (andere) beschermde soorten.

Bronnen:

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeek & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria 26-4: 85-208.
- Osieck, E.R. & F. Hustings, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland. Technisch rapport 12, Vogelbescherming, Zeist.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.
- Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vlinderstichting, Wageningen.
- [www. Natuurloket.nl](http://www.Natuurloket.nl)

Bijlage 1: Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming omvat de beschermde natuurmonumenten (aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet) en de Speciale BeschermingsZones (SBZ), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn. De gebiedsbescherming van de SBZ is nog niet geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Momenteel is men in een vergevorderd stadium om het gebiedsbeschermingsaspect voor de SBZ te implementeren in de Natuurbeschermingswet 1998. Tot de voltooiing van de implementatie zijn de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn rechtstreeks van toepassing.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen SBZ welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zware toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de Das, verschillende amfibieënsoorten waaronder Rugstreeppad en Kamsalamander en vissoorten waaronder Grote modderkruiper

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd.

T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.